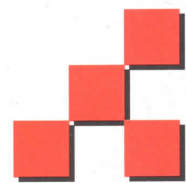

BOBOVAC

LIST VAREŠKIH HRVATA

GODINA VI.

BROJ 68

VAREŠ

KOLOVOZ 2000.

Cijena 1 KM • 4 Kn

Za inozemstvo 2 DEM

Za vrućega ljetnog perioda u našoj zemlji i političko je tlo bilo jako uzavrelo, pa će, kako stoje stvari, od tako sušne godine biti malo koristi. Ali, zato je teško naći mjesta za neku vruću globalnu vijest. Takvih, doduše, i nije mnogo bilo i za podsjećanje treba izdvojiti možda onu o padu supersoničnoga zrakoplova marke Concorde koji jest bio neprikosnoven i skup, ali je smrt u njemu jednako jeftina kao npr. u našim sve drugo samo ne prestižnim prijevoznim sredstvima. Zato je nama najpreče baviti se sobom tj. tuzemnim i kadšto vrlo prizemnim čarkama s vječno zamamljive političke scene.

Bilo je primjerice prinudnih slijetanja s funkcija, a tu se misli na smjenu dvojice bošnjačkih federalnih ministara koje je iz fotelja "katapultirao" OHR stavljajući im na teret ljagu ravnodušnosti dok diljem zemlje krepava švercana stoka zaražena gadnim humanitarnim bolestinama. Loše je "aterirao" i nekoć prvi čovjek policije **Alija Delimustafić**, u čijoj se BH banci s američkoga salda istopilo milijun dolara. Kad je već moralo biti, njegovo su uhićenje aktualne vlasti izvele tako da uobilježe koji poen jer se pred score izbore hrabro (a na silu) nose s korupcijom. Tako, eto, najviše vatre pod nogama u ovom trenutku osjeća SDA čiji su utjecajni ljudi u posljednje vrijeme postali laka meta, dok su, po njima, neki veći neprijatelji ove zemlje ostavljeni na miru. Pitanje je postoji li takav tas koji bi izdržao težinu djela jednoga malog ili velikog domaćeg neprijatelja.

U pažnje vrijedan obračun s degeneričnim sustavom upustio se i jedan lokalni lider baš na području naše županije, točnije u Maglaju. Taj se čovjek drznuo s pozicije predsjednika Općinskog vijeća održati pravu školsku lekciju učmaloj županijskoj vladi, a posebice MUP-u, o zaštiti ustavno-pravnoga poretka. Njegov nastup jedne je prilike i u Varešu uzburkao one iskvarene duhove, a samo je rekao da tko govori o povratku u Vareš onda treba pošteno spominjati povratak Hrvata i Srba. Imenom **Dževad Galijašević**, sa sobom nosi reputaciju oportunistu i unutar Stranke

IZMEĐU 2 BROJA

za BiH, od čije se centrale odcijepio i samostalno djeluje na općinskoj razini. Kantonalnoj SDA vrhušci najgore je zasmetalo što taj tamo neki odmetnik od pokvarene vlasti ima punu podršku međunarodne zajednice i mora se raditi po njegovome. Šteta je što i Vareš nema kakva svog hajduka te vrste.

Imali smo, naime, do neki dan svoga **Robina Hooda**, koji nije otimao od bogatih, ali jest uporno opskrbljivao siromašne i jest se suprotstavljao svim politikama i politikantima koji nisu željeli nikakvo dobro ovom mjestu i narodu, a nije ustvari ni o političaru riječ. Nego o fratru. Golema su djela ostala govoriti o **fra Mati** skupa s kojim je Vareš proživio velika povijesna iskušenja i baš njemu zahvaljujući nadživio ih kako je u danim okolnostima najbolje mogao. Stoga je bilo vrlo ružno čuti lokalne političare kako se jednoga momenta prepiru oko svojih zasluga za povratak, a koji su bezuspješno odmagali na barem sto načina. I dalje tvrde da su ga mogli spriječiti samo da su htjeli. S takvim se promišljanjem oni, eto, diče.

I dok se na jednoj strani rastajalo od fra Mate, nerado i uz dosta suza, isto se tako nevoljko druga strana rastala od neke tajne dokumentacije pronađene u zgradi vareškog MUP-a, ali što se može. Bila je to viša sila. Nagla međunarodna invazija na dobro učvršćene položaje povlaštenih bošnjačkih struktura u dvjema vareškim institucijama, Policiji i Pošti, proizvod je dubokih i dugotrajnih sumnji na subverzivne djelatnosti. No, ako se vratimo malo dalje unatrag, na to kako je *neprincipijelna koalicija* HDZ-a i SDA izbacila na površinu novoga općinskog načelnika, opet ćemo se naći na tragu sumnji da se malo što

čini na dobrobit ovoga mjesta. U korist vareškog čovjeka. Nego, radi se kontra i sebe, a evo i cijelog svijeta koji neke stvari još uvijek mora rješavati silom. Samo se jedan vremeniti Srbin, povratnik u Vareš, zadnjih mjesec dana radovao. Zapravo se rugao svojim imaginarnim pravima govoreći da srećom neće umrijeti nekonstitutivan. Bravo. Oni tobože najkonstitutiviji čak se i ponašaju kao da su besmrtni.

IZ NAŠIH ŽUPA

VAREŠ

Kršteni:

Matija Mirčić (Mije i Anđelke), Robert Krištić (Borisa i Gorane), Anja Udundžić (Josipa Zlatka i Marine), Mia Dodik (Ronalda i Sandre), Dean Božić (Marija i Danijele) i Vesna Batvić (Tomislava i Helene)

Vjenčani:

Zoran Jarčević i Snježana Krištić, Zdenko Franjić i Bojana Božić, Josip Zlatko Udundžić i Marina Zlović, Ivan Bašić i Sladana Pogarčić, Dalibor Vrebac i Renata Dodik

Umrli:

Tonka Žizak r. Bogeljić (1929.), Filip Jelić (1934.), Janja Dejanović r. Pejčinović (1929.), Jela Dodik r. Pavlić (1939.), Mato Lekić (1919.), Ivan Franjić (1909.), Matilda Zlović r. Grabovac (1928.), Anka Smoljan r. Kohut (1921.).

VIJAKA

Umrli:

Mato Petrović (1906.), Dragica Ilić (1930.), Jozefina Peštić (1923.), Mirko Franjić (1939.), Barbara Stjepanović (1926.), Ljubica Kuvač (1958.).

Fotisi na omotu: Color 21 & M. Marjanović

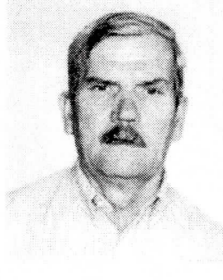
ZAHVALNICA

FILIP (Anto) JELIĆ

(14.08.1934. – 24.06.2000.)

Povodom smrti našeg voljenog supruga, oca, brata, punca, svekra i djeda izražavamo najiskreniju zahvalnost rodbini, prijateljima, susjedima, poznanicima i djelatnicima Doma zdravlja Pržići – Vareš, a osobito dr. Jeleni Zlobec-Dursun, te svima onima koji nam u najtežim trenucima priskočiše u pomoć, s nama podijeliše našu bol i uputiše nam riječi utjehe i sućuti.

Zahvalna obitelj

Tužno sjećanje na neprežaljenog

BORISA POGARČIĆA

(5.8.1997. – 5.8.2000.)

U sjećanju te imamo, u mislima te čujemo, u srcu te čuvamo, tvoju ljubav i dobrotu pamtimo. Na tvom grobu dok tiho molimo, osjećamo da nas čuješ, jer te neizmjereno ljubimo.

Tvoj brat Bojan i roditelji Slavka i Zoran.
Počivao u miru Božjem.

KONSTITUIRANO OPĆINSKO VIJEĆE

U periodu od protekla dva mjeseca, koliko se nije pojavljivao redovni broj našega lista, na političkoj sceni se nakupilo dosta zanimljivih događaja. No kruna su svega uspjesi i neuspjesi u radu našega Općinskog vijeća, pa ćemo se kratko i osvrnuti samo na te sjednice.

Na prvoj sjednici Vijeća u novom sazivu 22. lipnja 2000. tajnim je glasovanjem izvršen izbor općinskoga načelnika. Na tu je dužnost već u prvome krugu glasovanja s dostatnih jedanaest glasova izabran kandidat SDA **Ermin Musa**, dipl. ing. rudarstva. **Hamdo Fatić** (SDP) dobio je devet glasova, **Džemal Kevrić** (BPS) jedan, a **Alija Gogić** (SBiH) nijedan. Kako su nakon toga kandidati SDP-a i HSS-a za mjesto predsjedavajućeg Vijeća (**Marko Šokić** i **Anto Jelić**) odušali, a kandidat HDZ-a **Josip Malbašić** imao devet glasova za, deset protiv, uz dva suzdržana, to je izbor na ovu dužnost ostavljen za nastavak prve sjednice.

Nastavak je održan 12. srpnja i tada je Josip Malbašić prošao na glasovanju za predsjedavajućeg. On zatim preuzima vođenje sjednice od ranije postavke, a zamjenik predsjedavajućeg bira se između dvoje kandidata SDA, jer to mjesto po reciprocitetu pripada Bošnjacima. Izabrana je **Dženana Bešić** ispred **Azmira Muftića**. O popuni mjesta tajnika Općinskoga vijeća odlučivalo se između kandidata BPS-a **Ferida Kulovca** i **Čedomira Jelića**, kojeg je kandidirala NHI. Potrebnu većinu dobio je gosp. Kulovac, dosadašnji tajnik.

Tako su se stekli uvjeti za održavanje druge sjednice Vijeća koja je i zakazana za 1. kolovoza. Na sjednici je zvanično usvojena nova shema organizacije općinske vlasti nakon što je prethodno usuglašena na međustranačkom sastanku. Ona predviđa prije svega reduciranje općinskih službi s dosadašnjih šest na četiri, pa će tako i načelnik ubuduće imati četiri svoja pomoćnika, a o daljnjoj sistematizaciji radnih mjesta i racionalizaciji u okviru službi razgovori tek predstoje.

NOVA KNJIŽEVNA NAGRADA ŽELJKU IVANKOVIĆU

Godišnju nagradu Društva hrvatskih književnika Herceg-Bosne za 2000. godinu dobili su **Željko Ivanković** za knjigu eseja "(D)ogledi, III" i **Dubravko Horvatić** za knjigu pjesama "Svjetionik". Tako je, naime, odlučio žiri u sastavu: **prof.dr. Pero Šimunović**, **prof.dr. Šimun Musa** i književnik **Krešimir Šego**.

Dobitnici su proglašeni na godišnjoj skupštini Društva hrvatskih

književnika održanoj 1. srpnja, a svečani čin dodjele nagrade uslijedit će u mjesecu studenom prigodom *Šimićevih susreta* u Drinovcima. Inače, nagrada je općehrvatska, a sastoji se od plakete i novčanog iznosa.

I ovo – tko zna već koje – priznanje jednom od urednika "Bobovca" (Željko je trenutno na četveromjesečnom studijskom boravku u Njemačkoj!) iznova je potvrdilo da predan i kvalitetan rad ne može proći nezamijećen te jako razveselilo njegove kolege iz redakcije, a i Varešu će nesumnjivo biti na ponos.

IZBORNA SKUPŠTINA HDZ-a

S obzirom da je Središnjica HDZ-a BiH u Mostaru nakon lokalnih izbora raspustila Općinski odbor HDZ-a Vareš, nova je skupština ove stranke održana 7. srpnja. Izbornoj skupštini su prisustvovali izaslanici iz svih ograna, a skupu je bio nazočan i **Niko Lozančić**, predsjednik Doma naroda Federacije BiH.

Nakon usvajanja Poslovnika o radu i izbora radnih tijela, izvješće o dosadašnjem radu podnio je raniji predsjednik **Josip Malbašić**. Uslijedila je rasprava o izvješću, te izvješća povjerenstva za vjerodajnice i rizničara. Pristupilo se zatim izboru članova novoga OO HDZ-a Vareš, kao i nadzornog odbora i izaslanika za županijsku skupštinu.

Povjerenje su dobili: **Zdravko Marošević**, **Pavao Vidović**, **Boško Andrić**, **Grga Vukančić**, **Nikola Grabovac**, **Tomo Lučić**, **Božo Klarić**, **Zoran Andrić**, **Zdravko Dužnović**, **Jasna Šimić**, **Nenad Grabovac** i **Zoran Pogarić**.

Poslije održane skupštine, HDZ je 10. srpnja održao konstituirajuću sjednicu Općinskog odbora Vareš. Sjednici je bilo nazočno 12 članova Odbora izabranih na skupštini. Utvrđeni su zadaci i pravac djelovanja ove političke stranke u Varešu – u prvom redu uspostava vlasti i povratak prognanih – a za predsjednika Općinskog odbora izabran je **Zdravko Marošević**. Dužnost tajnika obavljaće **Nenad Grabovac**.

SUSRET POLJOPRIVREDNIH PROIZVOĐAČA

Udruga poljoprivrednika "Ag-rar" Vareš i Turistička zajednica općine Vareš organizirali su 28. i 29. srpnja po prvi put susret udruga poljoprivrednih proizvođača iz Vareša, Travnika i Kaknja.

Prvog dana je u prostorijama srednjoškolskog centra održana prezentacija i degustacija sira, mlijeka i mliječnih proizvoda, te, isto tako, meda i proizvoda na bazi

meda, kao i predstavljanje turističkih potencijala Vareša. Istog dana održan je i okrugli stol na temu "Poljoprivredna proizvodnja na brdsko-planinskom području", a u večernjim satima na platou ispred škole izveden je glazbeno-zabavni program.

Drugoga je dana vršena prodaja izloženih proizvoda i predmeta, te podjela plaketa i priznanja sudionicima susreta. Vrijedno je napomenuti da je Turistička zajednica otvorila svoj ured preko puta autobusne stanice kod općine i radi svakim radnim danom.

SMJENA NA ČELU NAPRETKA

U staroj crkvi u Varešu 4. kolovoza održana je izvanredna godišnja skupština HKD "Napredak" – Podružnice Vareš. Dosadašnji predsjednik Podružnice **fra Mato Topić** podnio je zahtjev za razrješenje s te dužnosti zbog potrebe svoje svećeničke službe i premještanja iz vareške župe. Tim je povodom Odbor podružnice zakazao održavanje skupštine i izašao s prijedlogom za novoga predsjednika u preostale dvije godine mandata. Jedini kandidat bio je **Čedomir Jelić**, naš glavni i odgovorni urednik, koji je i izabran sa 64 glasa za i 3 suzdržana. Podneseno je izvješće o radu Podružnice s prijedlogom programa rada za tekući period. Za doista silne zasluge, dosadašnjem predsjedniku i župniku Topiću dopredsjednik Napretkove središnjice u Sarajevu **mr. Željko Šain** uručio je srebrenjak s likom Svetoga Oca, a novoizabrani predsjednik Podružnice gosp. Jelić poslao je vrlo emotivna govora u kome je o svome prethodniku izrekao brojne epitete – od neponovljivog do omiljenog *Varešćeta* – darovao mu je umjetničku sliku s motivima crkve u kojoj je upriličen ovaj pomalo i neveseli, ali svakako svečan događaj. Domaći folklorši i dio tamburaškog sastava, koje je upravo fra Mato učinio nadaleko priznata, njegov odlazak s dužnosti ispraćali su svojim nastupom.

IZNENADNA AKCIJA MEĐUNARODNIH SNAGA

U subotu 5. kolovoza dok je većina Varešana kolala tržnicom, nad donjim su dijelom grada lebđela dva helikoptera i govorilo se u neznanju da navodno dolazi Visoki predstavnik **Petritsch**. Međutim, događaj se nešto drugo. Pripadnici IPTF-a i SFOR-a zaposjeli su zgradu Policijske uprave Vareš, kao i varešku poštu. Pred ovim institucijama nalazio se veliki broj vozila i talijanskih karabinjera. U policiji su nekoliko sati zadržani svi djelatnici koji su se zatekli na

radnim mjestima, a u zgradi je odjeknulo desetak eksplozija od kojih su popucala stakla na prozorima. Naime, maskirani su pripadnici međunarodnih snaga sve zaključane prostorije otvorili pomoću eksploziva.

I dok su građani s podvojenim mišljenjima komentirali ovu iznenađujuću operaciju, američki pukovnik **Anthony Herriman** koji je njome zapovijedao, putem lokalne radijske postaje "Bobovac" obavijestio je građane da nema razloga ni za kakvu paniku i nemir. Upitan za razlog takvog postupanja međunarodnih snaga, on je rekao da je zapravo riječ o redovnoj kontroli ovakvih objekata, s tim da je u slučaju Vareša IPTF prilikom provjere policije u četiri navrata naišao na neka zaključana vrata te da su ona sada konačno otvorena. Te su prostorije bile jednako nedostupne policajcima hrvatske nacionalnosti i zbog toga su dovođene u vezu s djelovanjem bošnjačke tajne službe (AID). Mada se u ovakvim situacijama međunarodne snage obično ne očituju o tome je li akcija dala rezultata, ovdje je ipak službeno kazano da su pronađeni razni "sadržaji" koji ne pripadaju policijskoj stanici. Što se tiče pretresa u pošti, pretpostavlja se da su karabinjeri ondje tražili prislušne uređaje, na čije se postojanje u Varešu sumnjalo već dugo vremena. Inače, u pošti od 1993. godine Hrvata uopće nema među uposlenima.

Ova opsežna akcija trajala je od 10 pa sve do 15.30 sati, kada su se specijalne jedinice povukle i sve kompromitirajuće materijale odnijele sa sobom.

ISPRAČAJ ŽUPNIH SVEĆENIKA

13. kolovoza navečer pred župnom je crkvom u Varešu upriličen svečani rastanak od župnika **fra Mate Topića**, koji je punih devet godina dijelio s Varešanima dobro, ali znatno više ono zlo što se s raznih strana sručilo na ovaj grad. Istodobno se puk opraštao i od župnoga vikara **fra Mile Kovačevića**. Fra Mato je od svega istaknuo tri stvari: svih tih godina držao ga je ponos, najviše ga je znala zaboljeti ljudska nezahvalnost, a poručio je – ne bojte se i ne žalite. Sjetite se kako smo ovdje svirali i pjevali i u onim najtežim vremenima, dodao je. I zaista, igralo se i pjevalo nekoliko sati, a bilo je i napitaka za sve uzraste. Ako postoji neki nezadovoljnik onda među tisuću učinjenih stvari fra Mati može prigovoriti samo za jedno, što pak nije stigao učiniti, pa se vijala prašina u vrijeme igranja kola pred crkvom. No, fra Mato je ovdje "popločao" itekavak put...

VRIJEME SUSRETA I VESELJA

Kad se mjesec srpanj nadnese nad Vareš s najtoplijim danima u godini, to je period kosaca, ali i rekreativaca, posebno onih što zaredaju hodati naokolo za brojnim okupljanjima od kojih svako ima neki svoj povod. I tako doslovce uzduž i poprijeko cijele vareške općine, počev od susreta Potočana na Vranjkovcima i memorijalnoga malonogometnog turnira na Rasadima, do obilježavanja patrona u župama Vijaka i Borovica. No, najznačajniji skup bio je onaj u Borovici gdje je uz zaštitnika župe slavljen i mlada misa. Onima što su obišli sve ove lokacije moramo na zemljovidu upisati jedan veliki plus, a onima što nisu "Bobovac" će ovdje ponuditi siže svih tih događanja.

Priredili: M. Marijanović, M. Franjić i B. Andrić

Susret Potočana na Vranjkovcima 23. srpnja ove je godine ovome tradicionalnom skupu vratio stari sjaj i gotovo sveukupni prijeratni ugođaj. I sam sveti Ilija, zaštitnik nekadašnjih Potoka, kao da je kod Svevišnjega isposlovao toliko lijep dan da se u cijelosti iskupio za onu lanjsku tmurnu atmosferu. Prvo je bila misa, pa onda narodno veselje naizmjenično s ponekom nogometnom utakmicom i uobičajenom tom-bolom.

Automobila s inozemnim pločicama barem koliko i domaćih, na raznjevim deseci janjaca i prasadi. A na to što je kod organizacije ovogodišnjeg susreta došlo do nespo razuma pa je to bio i jedanaesti i dvanaesti susret, nitko nije stigao obratiti pažnju.

Važno je čini se to da je svima dobro bilo.

Na diknjičkim je Rasadima 30. kolovoza u spomen na paloga branitelja **Boška Franjića** odigran 22. malonogometni turnir. Organizator navodi kako je iznenađen brojem prijavljenih momčadi, a ove ih je godine bilo devet, te najavljuje da će se u takvom slučaju dogodine jedan dio natjecanja morati održati dan ranije tj. subotom. Ovogodišnje finale igrala je vijačka momčad protiv domaće diknjičke. Zahvaljujući pobjedi (4:1) prijelazni pokal i nagradu od 200 KM odnijeli su ipak gosti. Bili su tu i oni redovni a sporedni sadržaji, poput trčanja u vrećama, jedenja šampita i navlačenja konopca. Uvježbani pojedinci ili skupine već su se navikli trijumfirati u tim disciplinama.

Spomenimo samo stajkovičke "tegljače" koji čak imaju i dva trenera: **Jozu Drijenčića** i **Zakariju Dodika**. Pored svih ovih sadržaja

stigne se malo i provešeli uz glazbu uživo koju je ovaj put sponzorirala trgovačka radnja "Div" iz susjednih Tisovaca.

Ovogodišnje obilježavanje Sv. Ane, patrona župe Vijaka, karakterizira rekordan broj sudionika, uglavnom ranijih žitelja ove župe koji su došli za ovu prigodu iz svih krajeva, a osobito iz zapadnih zemalja. Bilo je igre, pjesme, vjerskih susreta, suza i smijeha. Mnogi su

došli prvi put nakon progonstva i njihov susret s rodnim krajem predstavljao je poseban ugođaj. Slavlje je započelo još 23. srpnja, kada je petero u Vijaci primilo prvu pričest, a istog je dana održan i tradicionalni nogometni turnir. Središnji događaj bio je naravno na blagdan Sv. Ane (26. srpnja), kada se veliki broj vjernika okupio na svetoj misi ispred vijačke crkve. Misno je slavlje predvodio **fra Vili Radman**, a koncelebrirali su svećenici iz Vijake, Olova, Vareša, Borovice i Jelašaka.

Nadalje, tri večeri u obnovlje-

nome društvenom domu igranke su trajale do ranih jutarnjih sati, a vrijedi zabilježiti onu prvu večer koja po broju prodanih ulaznica (preko 500!) nadmašuje sve dosad održane zabave na vijačkom području. I još ćemo se malo vratiti nogometnom turniru održanom na stadionu Luke (Tribija), na kojem je sudjelovalo osam momčadi: Vijaka, Gornja Vijaka, Ruškići, Očevija, "Picerija" Drvar, Careva Čuprija, Pržići i "Babus" Drvar. U finalu je Vijaka visokim rezultatom (6:2) pobijedila momčad iz Careve Čuprije.

IZ BOROVICE:

CRKVI NA DAR

Mladomisnik Anto Pavlović

Bilo bi previše smjelo izjaviti to da se u Borovici 6. kolovoza o.g., dakle na Preobraženje, dogodilo nešto neponovljivo. Mlada misa isusovca **Ante Pavlovića**, ma koliko bila svečan i prvorazredni događaj, zapravo je tek jedna u nizu jer smo navikli, mi iz ovoga podneblja, a i Crkva u Hrvata uopće, da Borovica redovno popunjava redove raznih redovničkih zajednica i daruje im najljepše cvijeće – svoje sinove i kćeri.

Tako je simbolično i u narodnoj nošnji mladomisnika Antu cvijećem darivala njegova najmlađa sestra, a jednu je imao i među onim zborom od šezdesetak svećenika i časnih sestara što su došli iz svih krajeva svijeta. Eto, to je tipična borovička obitelj.

Ovoj mladoj misi u Borovici, kao i prethodnoj – prije četiri godine – nazočila je golema masa vjernika iz bliže okolice, ali i samih Borovičana, koji su se s raznih strana našli na okupu. Ceremonijal je započeo kratkom procesijom koja se kretala iz ruševina razorene crkve do oltara pripremljena na uzdignutom platou. Markantni mladi svećenik neizostavno je blagoslovio svoje roditelje i druge koji su to željeli, a to je svakako jedan od upečatljivijih detalja ovakvoga skupa.

Za sve zvanice organiziran je obrok, kako i priliči, a cijelo Požeblje vrvjelo je od svijeta posebno u trenucima glazbeno-zabavnog programa za koji je bio zadužen vareški VIS "Nada". Vrijedno je spomenuti i to da je večer prije u središtu Gornje Borovice, gdje se nekada nalazio društveni dom, održana prva poslijeratna igranka.

M. Marijanović

Da je bilo kako Bog zapovijeda ili kako nalaže čista logika, ukoliko se u politici uopće može o tome govoriti, mali bi i već dovoljno ojađeni vareški svijet prištedio sebi ova posljednja postizborna previranja. S jedanaest osvojenih mandata stranke oporbe prerasle bi u većinu, a ukupnih deset mandata partnera na vlasti bar ih je naizgled svrstavalo u drugi plan. Ali... Ne slažu se naravno svi da tu ima nekih previranja; iskusna bratija bez skrupula se poslužila, nije ni važno kojim, ali očito funkcionalnim sredstvima i suptilno ostvarila svoje(!) strateške ciljeve, pa će potom i narodne – tako kažu. Samoj proceduri oko najvažnijeg izbora, onoga za načelnika nema se što prigovoriti, a i prekasno je. A onoga dana kad je općina dobila novoga načelnika, koji se više neće kao do sada rotirati, zarotiralo se ustvari oko glave svima koji su računali na te nekakve promjene. Zatim se svu noć gradom orila pjesma kao da narodu, bilo kojem, nije dosta svakodnevnice bijede nego se nad njim treba izživljavati ponekad i u tri smjene, a sve u ime visokih stranačkih ili vlastitih niskih interesa. Koga je tu briga za Vareš?

NIJANSE I ALIJANSE

Kad su eksperti međunarodne zajednice stvarali pravila za implementaciju izbornih rezultata i otvorili mogućnost stvaranja postizbornih alijansi, to je bilo zamišljeno valjda kao sredstvo takvima među kojima su političke razlike prisutne tek u nijansama. No, niti su dovrtljivi stranci, ni domaća javnost, a pogotovo ne dva žestoko suprotstavljena biračka tijela i njihovi glasači i simpatizeri iz reda ratnih stradalnika pomišljali na to da bi se zarad ostanka na vlasti mogle udružiti jedna s drugom te stranke koje su takvu mogućnost i same tobože dojučer držale u rubrici "ni pod razno!".

Međutim, dogodilo se... To da birači sada važu taj čin i da se pokušavaju konsolidirati posebno na onoj strani kojoj nakon 1993. godine nije nimalo do pjevanja, a kamoli u ovakvu dualitetu, nije nikakva nepoznanica i dobiva na težini kada se prisjetimo da je stara vlast ustvari uganjala novi mandat, ovoga puta na četiri godine. To i jest suština izbora, da se održavaju, ali da se održimo i mi, smatraju naši

Dok se jedni bogate...

BIRAČI SU PALI NA TJEME

Piše: Neven S.

vlastodršci. Oni su čak cinično prihvatili i OEES-ovu *poslasticu* o promjenama i – nakon banalnih rokada unutar svojih redova – kazali: evo, mi smo izvršili promjene. Stalno se spominjući širokih narodnih masa i interesa, vladajuće stranke ističu da su se u izvjesnoj mjeri i reprogramirale te proeuropski orijentirale, tako da nam predstoji novo "obećavajuće" razdoblje. No, dok se građani Vareša noću slobodno kreću gradom, dođuše s baterijskim lampama, dotle od izbora do izbora povazan mo-

raju "sa svijetom" tražiti nekoga tko imalo zna za politički moral. U deset godina ove nadridemokracije dodosmo nažalost do zaključka da su majke malo takvih rodile.

ŠTO SU (BOGU) SKRIVILI BIRAČI?

Kakva je pozicija Hrvata u Varešu danas? Često se čuje takvo pitanje nakon mršavih izbornih rezultata. Kamo zaista vodi hrvatska politika u Varešu, ma što se podrazumijevalo pod tim pojmom? Zapravo i nema jedinstvene hr-

vatske politike nego postoje tri političke stranke podijeljene u dvije opcije. Po jednoj opciji, po svaku se cijenu treba domoći svakoga grama vlasti, po drugoj pak, ne treba uopće petljati s vlašću u kojoj se ne može ništa ozbiljnije isposlovati. Gdje je tu interes pojedinca, birača?

S prvima on će formalno imati svoje predstavnike, oni će čuvati svoja mjesta, a drugo će, ono životno, biti po starom, što znači – nikome ništa. S drugima, koji bojkotiraju vlast za koju tvrde da je jalova i još da je njezin sterilitet neizlječiv, osim te neke principijelnosti drugih učinaka nema. No, birači bi morali biti malo i objektivni pa vidjeti koja je njihova pojedinačna uloga bila u svemu tome. Kad smo se po glasačkim listićima prebrojili, dosta je hrvatskih glasova falilo, kako domaćih tako još više onih izvana, a svi se uzdali jedni u druge. Teza da bi jedinstvo hrvatskih stranaka promijenilo stvar pala je kad se uvidjelo da su one ukupno osvojile svega šest mandata. To je nedovoljno za bilo kakav balans u blokovskoj međunarodnoj borbi. Svejedno, izlaz nikako ne može biti, posebno ne za Hrvate, u nakaznoj postavci vlasti kakva je nastala kad su stvari izmakle kontroli međunarodnjaka i kad su probile granicu mašte i najslobodnijih kavanskih kritičara vlasti. Neka su se prividno i složile dvije antagonističke političke opcije, to dok poslože svoje namještenike u Općini, ali kako će teći izrada programa rada jedinstvenoga općinskog organa uprave i sama realizacija kad su dvije vladajuće stranke svoje programe u kampanji bazirale isključivo na međusobnoj konfrontaciji?! Ta svakako skandalozna garnitura vlastodržaca koji svojim postupcima iznova ubijaju u pojam i u glavu tuku – a s drugih strana Varešane i dalje mnogi za rukav vuku – i neke odanije ljude, lokaliste, tjera na tu opet aktualnu pomisao da je jedini izlaz iz ovoga stanja zapravo u odlasku. I to definitivnom. Ali, ako su naši preci mogli izdržati i veće gladi i ratove, zulum i režime, onda je lako moguće da smo mi, mada još vjerni nekim tradicijama, ipak postali mekušci i da su današnje generacije, posebice mladi naraštaji, zaista razmaženi.

Vareš u književnosti, V

Piše: Željko IVANKOVIĆ

Ime Vareša i drugih vareških toponima nalazimo i u franjevačkog pisca **fra Ljube Hrgića** čije književno ime (pseudonim) Hrvoje Bor nije nepoznato boljim poznavateljima literature. Veliki dugogodišnji prijatelj **Ive Andrića**, Hrvoje Bor, rođen u Zenici 1908., gdje je i umro 1976. godine, tek je 1999. u knjizi dobio sabrane pripovijesti (njih tridesetak). Ranije je imao objavljenu knjigu pjesama (1970.).

Nas zanimaju tri njegove priče koje su i "vareške": **Posljednji krug**, tiskana u *Hrvatskoj prosvjeti*, br. 6, 1931., **Slava u selu Modrani**, tiskana u *Kalendaru sv. Ante*, 1933. i **Res miranda**, također u *Kalendaru sv. Ante* 1935. godine. Sve su sad u knjizi "Posljednji krug", koji je tiskalo "Svjetlo riječi" iz Sarajeva 1999. godine. Mi ćemo ih ovdje pratiti kako se pojavljuju u knjizi.

Res miranda (str. 17–25) Glavni junak fra Filip Radoš, rodом iz Slapnice, priča mladim klericima kako je slomio ruku "idući u Borovicu". Poslije priča kako su ga Turci "gonjali" na putu "prema Varešu".

Posljednji krug (str. 30–46) Fra Nikola Mileusnić prisjeća se majstora Varešanina koji je pravio tabernakul. Spominje se tu i Borovica i neki Luka iz Kopijara koga prava objesi kadija. I onda: "A bila je nedjelja i doveli su opsjednutu djevojku iz Vareša. Zvala se Alhabera, kći Kulaksiz-bega. Dva su je momka katolika držala i otac je bio s njome." Dakako, izliječena je u Sutjesci. Tu je i neki novak iz Vijake "crvene kose i pirgav". U priči fra Nikole Mileusnića bi osuđen jer se "usudio obraćati Alhaberu, kćer Kulaksiz-bega, te ona, želeći se pokrstiti, pobježe s nekim trgovcem u Dalmaciju (vareške babe bile su po pravdi krive. One su poručivale zastrašenoj djevojci da će se davo opet vratiti ne pokrsti li se). Preturio je zimu u apstu..."

Slava u selu Modrani (str. 191–201) Fra Lovro Radunić se vraća iz Rima i sjeća se gdje se jedan hajduk pravda zašto se odmetnuo: "Morao sam, oče, popališe nas, gnjetu nas, dosta je! Bukagije se kuju u Travniku i Varešu; kolci se šilje u Posavini."

Naizgled ne previše spominjanja Vareša, ali sama činjenica da ga jedan franjevac iz dvadesetog stoljeća uvršćuje u svoje priče govori dovoljno o Varešu kao jednom od mjesta na kojima se događala povijest franjevačke provincije i fratar. Tim više što je taj fratar s područja samostana Guča Gora i Andrićeva travničkog kraja.

Još jedan pisac iz travničkoga kraja nije mimoišao Vareš, mada daleko marginalnije. **Marko Martinović**, rođen je 1933. godine u Vitezu i nije pisac nekog velikog i značajnog opusa, ali je u svojoj knjizi "Isus u podrumu", u kojoj je dvadesetak priča s tematikom iz posljednjeg rata, na dva mjesta spomenuo i Vareš.

U priči **Mariji romani** očuh glavne junakinje Tomasso Skomracin od Vičence "pali izvrstan ćumur za šegrtske pegle i željezaru u Varešu". U drugoj priči **Podne na Trgu bana Jelačića** okupilo se pola Bosne u Zagrebu, sjede nepoznati zemljaci. "Jedan je od Kraljeve Sutjeske, jedan od Vareša, dvojica iz Kiseljaka."

Dakle, ne samo da su Varešani književni junaci iz turskog doba, nego i iz austrougarskog, pa, nažalost, i iz nedavno završenog rata.

Vratimo se sad Varešanima koji pišu i ostavljaju trag u literaturi i publicistici. Ne, ovdje ne tretiramo publicistiku političke provenijencije ili historiografske, ali spominjemo dnevnik (on nije čista književna forma) **fra Berislava Kalfića** "Do Bleiburga i nazad" iz 1945. godine koji je publiciran u "Hrvatskoj reviji" u Madridu kod **Vinka Nikolića** u rujnu 1983. godine na stranicama 508–521. Mi ga ovdje imamo zahvaljujući "Biltenu franjevačke teologije Sarajevo", g. XXVI, br. 2, 1999. godine i to na stranicama 509–520 formata A4 s autobiografijom do 523. stranice.

"5.IV.1945. Oko Vareša borbe. Dakle, mi Varešaci ne možemo..." I to je sve o Varešu, ali dnevnik je dragocjen za razumijevanje barem jednog dijela sudbine sudionika križnog puta iz franjevačke provincije Bosne Srebrene.

I Tvrtko Gavran (rođen 1938. u Varešu) objavio je svoju prvu (pjesničku) knjigu i u njoj dao oduška i svojoj ljubavi za Vareš, njegovu prošlost i sadašnjost u pjesmama: Bosanski čas; Bosanski fratar; te u ciklusu Vrt u Varešu u kome je šest pjesama (Ivana; Srce horno; u Varešu vrt; Radni dan; Na obali; Misli i voda) vareške inspiracije. Inače pjesnička knjiga se zove **Dar**, tiskana je u Splitu 1998. i sadrži četrdesetak pjesama.

Vareš se spominje i u ratnom trileru sarajevskog pisca i publicista **Nevena Kazazovića** "Šetači miševa" objavljenom 1999. godine.

ILUSTRACIJA: MLADEN ZLOVIĆ

Vareš je u literaturi našao svoje mjesto

S POKLADNOM IGROM

Često se čuje kako i male stvari život znače, a što naš gradić na Stavnji znači u svijetu kulturnog stvaralaštva pokazalo se nedavno na dvjema folklornim smotrama.

Vareški folkloristi praćeni tamburaškim sastavom najprije su se predstavili u Jajcu na Petoj smotri folklor Hrvata BiH, gdje se našlo 25 skupina iz cijele zemlje. Smotra je trajala dva dana (30. lipnja i 1. srpnja), a Varešani su imali vrlo zapažen nastup.

U Jajcu, gradu bogate povijesti i tradicije, šarenilo narodnih nošnji i raznolikost folklornih igara bili su nesvakidašnje lijepa, ali i posve prirodna pojava. Naši izvođači izdvajali su se po tome što su bili duhovito prerušeni u krave i ovce, a sve u sklopu tradicionalne pokladne igre s područja Vijake poznate pod nazivom "Žuta žaba".

Nastup u Jajcu bio je ustvari uvertira i tu se steklo samopouzdanje za 34. međunarodnu smotru folklor u Zagrebu 22. i 23. srpnja, koja se također održavala na temu pokladnih igara. U hrvatskoj metropoli okupilo se 14 domaćih i 7 inozemnih folklornih skupina, među kojima su vareški Napretkovci predstavljali Bosnu i Hercegovinu.

OD JAJCA DO ZAGREBA

Piše: I. Drijenčić

Ulicama Jajca

Svaka je od tih skupina na svoj način oduševljavala publiku, no

opet su naše "krave i ovce" cijelom događaju davale osobit pečat. Bilo je, u režiji Varešana, i veselih i dirljivih trenutaka. Primjerice, kad se nastupalo na Jelačića placu i ponukalo Zagrepčane da se uhvate u vareško kolo, ili s pjesmom koja zbog ratnih rana nekome možda još steže grlo:

"Zagrepčani, otvorite vrata, evo vama bosanskih Hrvata".

Pohvale za pjevački nastup treba izraziti ženskoj izvornoj skupini s Ivančeva. O ugođaju, pak, koji je vladao tokom vožnje, može se reći tek da je šteta što sve nije dvostruko duže trajalo.

Nakon evidentna uspjeha s kojim vareška kulturna baština

svima jasno poručuje da itekako ima svoje mjesto među živima, a ispred mnogih većih i bogatijih sredina, ne treba zaboravljati ni svesrdnu pomoć sada već bivšeg župnika i predsjednika vareške podružnice Napretka **fra Mate Topića** (kojem je čak spjevan prigodan bećarac), a i **don Zvonke Martića**. Jer, nije stvar samo u uvježbavanju. Trebalo je priskrbiti sve ono što spada u kostimografiju vijačke pokladne igre i osigurati sredstva za troškove putovanja. Ipak, isplatilo se... Ti vrhunci, koje se doseglo, moraju ostati kao čvrsta osnova iskustva i poleta za nove Napretkove (i vareške!) uspjehe.

Vareške "krave" na Trgu bana Jelačića

KNJIŽARA
TERZIĆ
VAREŠ, Đ. Đakovića 4

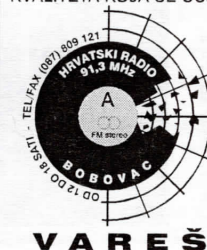
- ◆ školski pribor
- ◆ blokovska roba
- ◆ uredski materijal
- ◆ darovni program

Želite li čuti vijesti iz svijeta, najnovija izvješća iz Washingtona, svakodnevne i jamačno relevantne informacije o stanju u BiH uključujući i javljanja iz Vareša, slušajte

GLAS AMERIKE

- program na hrvatskom jeziku, od 17.30 do 18 sati u sklopu programa Hrvatske radiopostaje "Bobovac" Vareš

KVALITETA KOJA SE ČUJE!

"Bobovac" su financijski potpomogli **Marinka Tomić** iz Berlina (Njemačka) s 20 DEM, **Miroslav Božić** iz Tolochenza (Švicarska) s 50 CHF i **mr. Željko Šain** iz Sarajeva s 50 KM.

Uredništvo im se na tome najtoplije zahvaljuje.

Dokorašnji vareški župnik

HVALA I OPROSTITE!

O tome nije ni moglo biti nikakva spora: duplericu smo rezervirali za čovjeka koji ju je svojim analitičkim i britkim perom dosad najčešće potpisivao. A povod za razgovor vođen s njim je, rekli bismo, Božja volja! Naime, vareški župnik fra Mato Topić, nakon devet punih godina, odlazi, eto, iz Vareša, ide na novu dužnost. Poželimo mu puno sreće...

Razgovarao: Č. Jelić

Neobično će biti Varešanima ne nailaziti na ovoga susretljivog ali i nepokolebljivog franjevca, koji je ostavio neizbrisive tragove u našoj sredini (između ostaloga je i utemeljitelj "Bobovca"! i koji je na svoj način obilježio cijelo posljednje desetljeće. Možda će tu i tamo odahnuti tek poneki spletkar i(li) umišljeni političar koji se pred ovim eruditom u habitu zacijelo osjeća poput malog djeteta. A onaj obični vareški puk znao je itekako cijiniti napore svog župnika. Zato je i na veličanstveni i suzama začinjjen oproštajni skup pohrlio u golemom broju. I svi neka-ko osjećamo da fra Mato, premda je svećenik, SVOME Varešu nikada neće kazati *zbogom*, već jednostavno – *do viđenja!*

■ Kad se razgovara o radu s bilo kojim od svećenika, onda je uvijek na prvome mjestu ono što se zove pastoral, pastirska dužnost svećenika. Pa neka tako započne i naš razgovor. Što nam možete reći na ovu temu?

– U Vareš sam došao 5. srpnja 1991. godine i u početku sam pastoralno radio kao kapelan. Kroz to vrijeme dogodio se rat i teška vareška tragedija kada sam pastorizirao vareške prognanike u Kiseljaku i Kreševu te vojnike na Daštanskom do ponovnog povratka u Vareš. Dužnost župnika preuzeo sam 15. listopada 1994. i na toj dužnosti ostao sve do danas. Službu sam obavljao uz pomoć župnih vikara: fra Mije Mrljića, fra Ive Brezovića i fra Mile Kovačevića. Redovno smo slavili mise u župnoj crkvi, u Vareš Majdanu, na Prži-

ćima, na Pogari i u Dubošćici. Vjeronauk smo izvodili u vjeronaučnoj dvorani, u osnovnim školama i u srednjoj školi. U Varešu liturgijsko pjevanje obogaćuju sviranjem Mirko Grgić i Željko Sertić, a u Vareš Majdanu Željko Jerković. U svečanim prigodama misno slavlje uljepšaju pjevanjem i sviranjem VIS "Nada" i mali dječji VIS. Slavlje sakramenata prve pričesti, krštenje odraslih ili krizme – slavili smo četiri krizme u Varešu – redovno je bilo pravo svečarsko slavlje. Slavlje patrona sv. Mihovila i druge svetkovine bile su dobro i bogato organizirane i bile su prigoda za susret prognanika i povratnika u Varešu. U hodočašćima smo više puta prednjačili: susret s Papom, Olovo, Kraljeva Sutjeska, Sarajevo, hodočašće mladih i druga nespomenuta hodočašća. Nakon dugo vremena slavili smo i jednu mladu misu, fra Ilije Božića. Kroz ovo vrijeme tri su djevojke stupile u redovničku zajednicu, a trojica mladića su studenti bogoslovije i jedan u novicijatu. Osobno su me

najviše obogatile mise koje sam slavio s vojnicima na Daštanskom i s prognanicima.

■ U ratu su stradali mnogi objekti pa tako i crkveni. U našoj župi i na tom području urađeno je dosta posla. Što je sve obnovljeno?

– Mislim da trebamo biti zahvalni Bogu što crkve i kapele nisu više stradale. Ali, ipak je bilo dosta posla. Na župnoj crkvi u Varešu sanirali smo fasadu, elektrificirali dva zvona. Većina crkvenog posuda je pozlaćeno zahvaljujući našim prijateljima iz Njemačke.

U područnoj crkvi na Pogari promijenili smo stolariju, klupe, oltar, tabernakul, križni put i sanirali oštećenja na zidu i krovu.

Na područnoj crkvi na Pržićima načinili smo temeljitu obnovu: krov, fasada, strop, pod, klupe, oltar, tabernakul i križni put, rad akademskog slikara Zlatka Devića.

U područnoj crkvi u Dubošćici elektrificirana je kapela zahvaljujući Marijanu Pendiću i postavljene su crkvene klupe.

U područnoj crkvi u Vareš Majdanu uređivali smo enterijer: okrečili crkvu, izradili nove klupe, postavili dvojna ulazna vrata, postavili nove lustere, oltar, obložili kor drvetom.

Na staroj crkvi u Varešu promijenjen je krov i postavljena nova ograda.

Na groblju Stogić napravljena je mrtvačnica.

Na župnom stanu u Varešu obnovljena je fasada, balkon, postavljen novi krov, napravljena knjižnica, obnovljen kućni inventar, postavljena velika cisterna za parno grijanje, započeli smo s uređenjem crkvenog dvorišta. U dvorištu je postavljen spomen-kip sv. Mihovila, rad Ante Kajinića, s pločama na kojima su ispisana imena poginulih.

Svi crkveni objekti su u funkciji bez potrebnih interventnih zahvata.

■ Mislim da ste u ovom vremenu najviše posla uradili za one koji su bili najpotrebniji pomoći. Možete li nam navesti što ste sve uradili na tom planu?

Fra Mato Topić i fra Mile Kovačević

– Teško je i vjerojatno nemoćuće nabrojiti sve što smo uradili kroz instituciju Župnog caritasa. Prvi veliki Caritasov konvoj pratio sam iz Splita u ljeto 1992. godine, a zadnji pred pad Vareša u listopadu 1993. godine. Od rata do sada teško bi bilo pobrojiti sve kamione koji su dovezli Caritasovu pomoć u Vareš. Već se zaboravlja što smo sve dobivali: hranu – od svježeg mesa do voća i povrća – higijenski pribor, odjeću, obuću, namještaj, ortopedsku pomagala, lijekove, školski namještaj, školski pribor, slatkiše, igračke i mnoge druge potrepštine. Realizirali smo projekte koza i ovaca.

Obnavljali smo kuće: na Tisovcima 23, na Semizovoj Ponikvi 3, na Miru 12, na Dikničima 14, na Bijelom Borju 3, na Javorniku 2 i u Varešu 1.

Pučka kuhinja djeluje već više od dvije godine; podijeljeno je oko 70.000 obroka – svakodnevno 110 ručaka.

Osnovali smo udrugu "Majka Terezija" koja skrbi za stare, bolesne, napuštene i siromašne.

Pobrinuli smo se kako bi svi školarci povratnici u protekloj školskoj godini dobivali sendviče.

Uz pomoć njemačke vlade založili smo se kako bi najsiromašniji dobili drva. Zahvaljujući Caritasu iz Freiburga organizirali smo Stolariju "Freiburg".

Uz pomoć Mije Vidovića i Caritasa iz Offenburga pobrinuli smo se za kumstva djeci poginulih roditelja ili samohranih majki, za stipendije vareškim školarcima u KŠC-u u Sarajevu i nekim studentima. Posredstvom Caritasa organizirali smo druženja vareške mladeži s mladima iz Njemačke i Hrvatske.

Teško bi bilo nabrojiti sve one koji su nam u tom poslu pomagali, ali o ovome valja uvijek govoriti s poštovanjem i zahvalnošću.

■ **Bili ste neumoran borac za povratak prognanika. Jeste li zaboravili sve one političke otpore na koje ste nailazili u borbi za povratak?**

– Od vareške ratne tragedije pa sve do danas glavna je zadaća bila pomoći povratak prognanika. Na tom putu nailazili smo na velike zapreke onih koji nisu željeli povratak Hrvata. Znali smo se suprotstaviti svima onima koji su nam uskraćivali temeljna ljudska prava: kada smo se izborili za pravo na obilazak grobalja i slavlje mise na Pržićima i slavlje mise u pržičkoj

crkvi; kada smo se izborili za pravo na korištenje doma na Pržićima; kada smo se izborili za povratak prognanika u stambene objekte na Breziku koje je Armija BiH bila okupirala; kada smo se izborili za jednakopravnost u školi; kada smo se izborili za građanski status u Varešu; kada smo se borili protiv uništavanja šuma; kada smo se borili protiv onih koji su željeli Varešane preseliti u Drvar. Upravo zbog toga Župni ured i ja osobno bili smo više puta i javno i medijski optuživani i prozivani, ali smo ostali dosljedni. Cijenim da smo se uvijek na ovom području zalagali za pravednost i uvijek pružali samo i isključivo mirni gadijevski otpor. Za pravednu stvar potrebna je bespoštedna borba i napor, a onda ni plodovi ne izostaju.

■ **Kroz institucije HKD "Napredak", čiji ste predsjednik bili sve ovo vrijeme, napravljen je veliki posao. Što je sve urađeno?**

– Naš učinak kroz kulturne in-

Sve češće s fotoaparatom

stitucije može se mjeriti s mnogo vitalnijim općinama i kudikamo brojnijim hrvatskim pukom.

Krajem 1994. ponovno smo obnovili Podružnicu. Kupili smo instrumente – tamburice i razglas, te okupili folklor i tamburaše. Obišli smo iseljene Varešane, od Kiseljaka do Zagreba, s bogatim programom.

Početkom 1995. godine pokrenuli smo list "Bobovac" i dosad izdali 67 brojeva, čime smo na najbolji način uvezali sve Varešane diljem svijeta.

Organizirali smo predstave u staroj i novoj crkvi: kazalište, večeri poezije, tribine, lutkarsko kazalište, koncerte, akademije, likovnu koloniju, balet, izložbe slika i slično. Uz pomoć prijatelja iz Splita

Prilikom obilaska Pučke kuhinje

predvođenih Ivicom Mlivončićem započeli smo sa stvaranjem umjetničke galerije u staroj crkvi koja sada broji stotinjak slika od 70 različitih autora.

U ratu smo započeli prikupljati knjige, da bismo sada imali knjižnicu s preko 5000 naslova.

U Očeviji smo postavili spomen-obilježje u povodu 300. obljetnice rođenja fra Filipa Lastrića.

Uz angažman fra Mile osnovan je VIS "Nada", a zahvaljujući ponajviše obitelji Šimić utemeljen je i mali dječji VIS.

Osnovali smo šahovski klub koji već četvrtu godinu uspješno predstavlja Vareš na domaćim i međunarodnim natjecanjima.

S folklorom smo nastupali na smotri hrvatskog folkloru u Jajcu i na Međunarodnoj smotri folkloru u Zagrebu.

Izdavali smo knjige i brošure: "Župna crkva u Varešu", "Pisci franjevci vareškog kraja", "Selo Mir – Vareš", dva vareška kalendara...

Oslkana je mrtvačnica na Stogiću slikom Uskrsnuća, autora Dubravka Tokmačića.

Nakon integracije općinske vlasti, Napretku pripada i Radio "Bobovac".

Pokrenuli smo kabinet za informatiku koji sada broji 17 računala.

Organizirali smo tečajeve učenja stranih jezika.

Započeli smo skupljati etnografsku ostavštinu i već "udarili temelje" malom zavičajnom muzeju.

Cilj svih spomenutih akcija i projekata jest očuvanje hrvatskog identiteta u ljudima koji žive i žele živjeti na ovim prostorima.

■ **Što Vas je hrabrilo a što najviše umaralo u tolikom poslu i što biste na kraju poručili vareškom puku?**

– Najviše snage u čitavom ovom poslu, uz Božju pomoć, tražio sam u onome što se zove ponos. Taj ponos i u trpljenju i u napredovanju jest snaga koja nosi i koja ostvaruje rezultate vrijedne divljenja. Zato bih vareškom puku poručio da sačuva svoj ponos, jer ako sačuva ponos, sačuvat će i dušu i vjeru, i ljubav i identitet.

Najviše me je umarala nezahvalnost čovjeka kojem sam pomagao, i to uvijek i svakoga najviše zaboli.

Svjestan sam da su se u toliko opsežnom poslu mogle načiniti pogreške, ali nikada namjerno i svjesno – zato molim oprostjenje! K tome, svima onima koji su sa mnom na različite načine radili i surađivali i svima vama s kojima sam proživljavao ove teške godine želim izreći jedno veliko hvala i neka Božji blagoslov prati sve vaše buduće aktivnosti i uspjehe!

Srpsko građansko vijeće
Građanski pokret za ravnopravnost
izražava

ZAHVALNOST

Fra Mati Topiću za ogromnu moralnu i materijalnu podršku i pomoć građanima srpske nacionalnosti u općini Vareš.

Njegova topla riječ, a uz to paketi, namještaj i još mnogo toga, doprinijeli su da u Varešu imamo ovoliki broj povratnika. Hvala mu puno i neka ga dobro zdravlje služi kako bi na novoj dužnosti imao još više uspjeha.

Daleke 1913. godine u rudarskoj obitelji Pere i Ane Grabovac na Tisovcima rodila se zdrava i lijepa djevojčica, kojoj po krštenju dade ime Ruža. Zdrava obiteljska sredina i čist zrak pogodovali su da djevojčica brzo napreduje. Budila se uz simfoniju raznoraznih zvona goveda koja su odlazila na ispašu na Gojčevac, Juričino brdo, Borak ili Graorište. Seosku idilu ugodno je remetilo klopavanje rudarskih vagončića koji su se u dugom nizu provlačili podno sela ka Bijelom Borju do spuštaljke iznad visoke peći u Vareš Majdanu. Djeca iz sela jako su se radovale kada je trebalo očevima odnijeti ručak na Plac u Pržićima, na bremzu na Brestiću ili do ulaza u jamu na Grabovčevim njivama. Mala Ruža odrastala je i radosno čekala dan kad će i ona moći nositi ručak s drugom djecom. Konačno, stasala je u kršnu i lijepu djevojku naučenu svim kućnim poslovima. Tada se u narodu govorilo, kada se netko ženi ili udaje: lijepe djevojke za lijepe momke, za lijepe i dobre majstore. Ruža se zaista i zagledala u lijepa mladića i dobra majstora – Ivu iz Potoka. Roditelji nisu branili da se uda za njega, jer Ivo je bio majstor kakovoga su rudari cijenili. Naime, pravio im je najbolje *trigline* za ručni utovar rude.

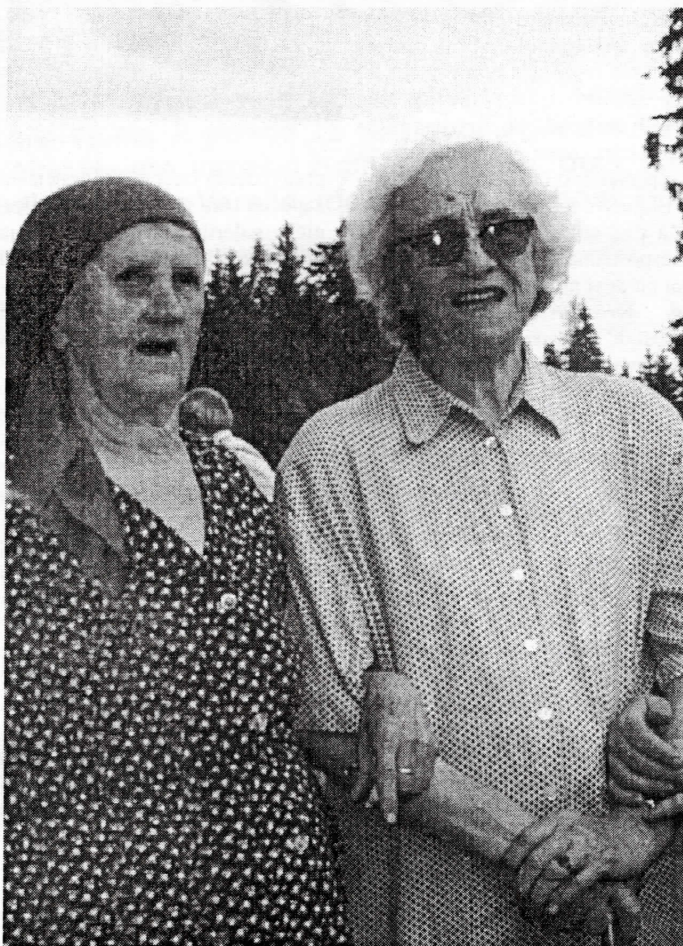
I tako, 1935. godine kićeni švartovi odvedoše mladu Ružu iz rodinih Tisovaca u Potoke gdje je gotovo pred svakom kućom rasla tisa. Potočani su tada govorili: "Stigla mlada, lijepa i vitka ko tisa pred Kličića kućom". Za Ružu su Potoci tada bili kao "gradić Payton". U skladnoj bračnoj zajednici počela su pristizati djeca rađana u periodu oko Drugoga svjetskog rata. U tim *kokuznim* vremenima rođeni su: Mijo, Slavica, Mato, Katarina, Tiho, Miroslav, Zvonko i Branko. Uvjeti življenja mjerili su se tada na grame; plaća jedna i to oskudna a potrepštine kupovane "na točkice", ali su djeca bila sita, zdrava, vesela, lijepo odjevena, a nadasve lijepo odgojena. Nisu to bila nevinašca koja bi sjedila za zapećkom, nego vrlo živa djeca, nemirna i u igri i u pjesmi i u kolu, sve do granice lijepoga ponašanja. Ruža je pak bila stroga pri odgajanju ne želeći da se netko u susjedstvu požali na njih. Znali su oni što smiju i što ne smiju raditi, a otac Ivo ih je upućivao u tajne privređivanja u kući i izvan kuće.

Trebalo je u to doba dosta hrane priskrbiti i spremati pa da budu svi zadovoljni. Ruža je nosila namir-

POTOČKA MATI

"I Bog stvori ženu" – mnogi o tome napisashe scenarij i snimiše film – ali o poslanju žene nikada neće biti dovoljno napisano i u pjesmi opjevano, jer žena je biće koje život znači.

Piše: J. Drijenčić

Legendarne Potočke

nice u *cekerima* iz Vareša, i često se odmarala u debelom hladu krošnje drveta na ulazu u groblje Ruda, a znala je da će i teži dio *fasinke* stići do mraka na Hasanovom magaretu. Odmarajući, često je pogledala na veliki hrastov križ čiji je jedan krak pokazivao preko Gojčevca na rodne Tisovce, a drugi preko Smreke na Potoke.

A svoj "križ" Ruža je nosila ponosito i zadovoljno, pa joj nikada nije ni bio težak. U selu gdje se udala jedino se "bojala" neizostavnog nadimka znajući da će među nadimcima Ciciga, Ajkuna, Kokuz, Jabuka, Ablič, Beka, Svinja, Sullivan, Džigera, Juka, Kisa itd. stajati i njezin. Ona ga je i dobila, doduše po suprugu, i nje se sjećamo kao Kalajdžinice. Njenoga Ivu zvali su Kalajdžija, što bi značilo: čovjek

koji radi s kalajem, limar i sl. To je Ivo ustvari i bio. Ruža je uvijek "pod komandom" ispraćala svoju djecu u igru, u školu, kasnije na igranke, na utakmice, u vojsku, i spremno ih dočekivala u povratku. Svoje životno opredjeljenje, u prvom redu brinuti o djeci, "diplomirala" je čistom desetkom, a djeca su joj istom mjerom i uzvraćala.

Neminovni, tobože ekonomski, egzodus Potočana koncem šezdesetih Ruži je teško pao. To "humano preseljenje" svakako je teško doživljavao i njezin Ivo jer nije imao pravoga kutka gdje bi njegov *nithamer* spremno *perklovao* proizvode od lima. Kasnije, kad je Ivo umro, Ruži je bilo najteže, a u još jednom egzodusu – sada političkome – 1993. godine jednostavno nije željela biti. Toga joj je već bilo

dosta.

Stoga se zaključala i nije otvarala ni na zvonjenje svoje djece u odlasku; htjela je tako, vjerujući da će to ludilo proći, a netko ih mora dočekati i okupiti u povratku.

Za njezin 85. rođendan okupiše se gotovo svi sinovi i nevjestice, kćerke i zetovi, unučad i prauučad. Napretkove prostorije bile su prepune, a u toku slavlja pala je tipična Ružina "zapovijed": "Na misu!" Crkva je odisala vrlo svečano, a fra Mato kao da je propovijed usredotočio na slavljenicu govoreći o majci i ulozi majke. Bio je to Gospin dan, 15. kolovoza 1998.

Do kraja života Ruža je bila ispunjena brigom za svoje, a posljednja želja bila joj je: "Djeco moja, ostajte mi kao što ste i dosad bili". Kraj je morao doći, i dok su je ispraćali na vječni počinak u siječnju 2000., na usnama njenih najbližih lebdjele su riječi: Za svaku toplu riječ koju si reći znala, za svaku toplu riječ od srca ti hvala.

Ilindan, dan susreta Potočana, je evo povod da se još jednom sjetimo Ruže Kalajdžinice, a uz nju i Kavedžinice. I – koje li koincidencije – umrle su u jednom danu, a zajedno su, ne tako davno, pjevale izvorne potočke pjesme na Vranjkovcima, što je i ovjekovječeno na video-vrpci. Svaki susret Potočana na Vranjkovcima je prigoda da se sjetimo, pored Kalajdžinice, Kavedžinice i Manduške, i svih onih koji su nekoć hodili po Brezovcu, Pribiju, Bukvama, Oblim glavama, Jasjenu, Ponikvi, Vranjkovcima, Nakonu, Njivicama, Jarčičima, Papalama, Brekinji i Šaškom potoku, a koji više nisu među nama. ■

**CVJEČARNA
PALMA
VAREŠ**

vl. Snježana Tomić, tel.: 848-169

cvjetni aranžmani • ikebane
buketi • vijenci • suze

POGREBNA OPREMA I USLUGE:

- kovčezi i križevi
- prijevoz 0,5 KM/km
- ukop i ekshumacije

Mladen RADOŠ: *Selo Mir – Vareš / Prošlost – sadašnjost – budućnost*, Vareš 2000. (235 stranica teksta i 46 stranica ilustracija, pretežno u boji). Izdavač: Župni ured Vareš.

Vareško selo Mir pogodila je, početkom mjeseca studenog 1993. i nadalje, užasna nesreća. Malo prije toga, zločinački je bilo razoreno muslimansko selo Stupni Dol. Za to stanovnici sela Mira nisu bili odgovorni ali su oni podnijeli osvetu umjesto stvarnih krivaca: selo je bilo sve do posljednjeg stanovnika iseljeno, mjesecima pljačkano, paljeno i metodično uništavano. Njegovi stanovnici još i danas najvećim dijelom žive u prognostvu – po drugim dijelovima Bosne i Hercegovine, Hrvatske, po raznim europskim zemljama i drugdje po svijetu. U njihovom kraju nestalo je ekonomske osnovice za život: onima koji se vrate u svoj kraj, valjat će sve stvarati iznova.

Knjiga nam slika život kakav je nekoć bio, prikazuje tužno sadašnje stanje i pokušava nazrijeti kakva bi mogla biti budućnost.

Selo je g. 1991. imalo 153 stanovnika, 46 kuća za stanovanje i 45 štala, uz neke druge zgrade. Ono se uzdržavalo uglavnom radom u vareškoj željezari i njezinim pogo-

nima ali je, usput, vodilo i kućnu, seosku, ekonomiju. Njegovi vrijedni žitelji opremili su svoje kuće modernim kućnim i zanatskim aparatima, ništa slabije nego što su njima bili opskrbljeni stanovnici gradova.

Pisac se potrudio da prikaže posebnosti ovoga krasnog planinskog mjesta, nastalog na škrtu zemljištu ali u vrlo lijepu i zdravu okolištu. Još više pažnje posvetio je da ocrta ljude i njihov život i u ranijim razdobljima a osobito nakon II. svjetskog rata. Opisao je njihov način stanovanja, odijevanja, prehrane, a onda i brojne narodne običaje. Iz njegove knjige mnogo saznajemo o poljoprivrednim i drugim gospodarskim djelatnostima, o zapošljavanju i školovanju djece i mladih. Zanimljivo je koliko je ovo selo njegovalo kulturne djelatnosti. Uz vjerski život u obitelji, gajili su i društvene sastanke sa zajedničkim radom i pjevanjem, a u novije vrijeme s folklornim i sportskim nastupima.

Piše: Fra Ignacije Gavran

Iznenaduje nas također međusobno pomaganje kod kosidbe, gradnje kuća, sudjelovanja pri snošenju golemih troškova za svadbu i s njom povezane običaje. Odnosi među selima bili su dobrosusjedski čak i prema inovjernim stanovnicima Stupnog Dola a pogotovo prema katoličkim žiteljima Vrhovine (Tisovaca, Pržića i Višnjica) i drugih sela.

Iscrpno su prikazana i stradanja u II. svjetskom ratu i patnje onih koji su 1993. prognani iz svoga zavičaja, a jednako tako i poteškoće onih koji su se uključili u obranu domaćih terena koncem 1993. i kasnije. Prikaz tu nerijetko navodi i pojedine osobe po imenu.

Pisac, koji sada živi u Švedskoj (privremeno kao vozač autobusa, iako je svršeni pravnik), pokušao je iznijeti i stavove Mirjana o povratku. Pokazalo se (u dvadesetak konkretnih njihovih izjava) da gotovo svi čeznu za rodnim krajem. Ipak, misao na stvarne mogućnosti

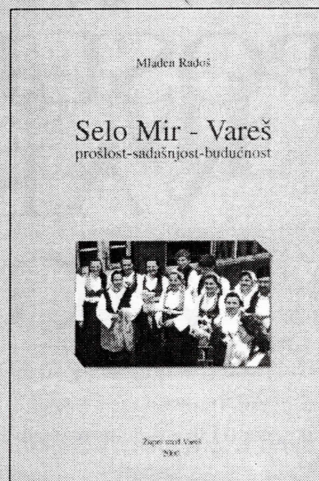
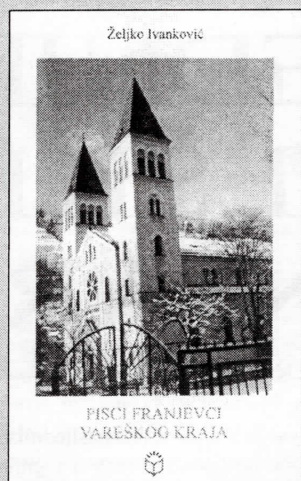
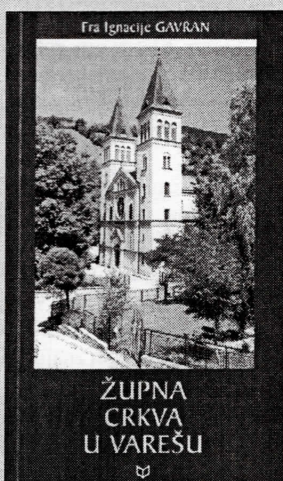
većini priječi da ostvare povratak: pitaju se od čega će, kad dođu u vareški kraj, živjeti. Vjerojatno bi se moglo naći i zaposlenja, ako bi im drugi pri tome barem donekle pomogli. U Varešu ima osim željeza i drugih ruda pa tako i drugih mogućnosti zarade.

U knjigu je uloženo mnogo savjesnog truda i marljivog istraživanja; pisana je s mnogo ljubavi. Pisac je ispitivao mnogobrojne ljude, kušao pronaći odgovore na svoja pitanja (npr. u nekadašnjim maticama krštenih i u objavljenim izvorima) i posvuda navodio izvore svojih podataka. Ova knjiga nije stoga samo izraz privrženosti rodnom kraju nego ima i dokumentarnu vrijednost: ona je dobar prilog etnografiji vareškoga kraja.

I oprema knjige zaslužuje priznanje: takva je da može obradovati svakoga čitatelja a osobito rođene Mirjane i stanovnike Vareša i njegovih sela. Prikazavši Mir, autor je donekle ocrtao i prilike u ostalim vareškim selima pa i samom Varešu. Vidi se to već i po slikama, kojih ima oko stotinu a od toga je blizu 70 u boji na umjetničkom papiru. U okolnostima u kojima je knjiga nastala, zadivljuje nas obilje ovih priloga; Mirjani su napustili svoje kuće na brzu ruku, noseći sa sobom samo najnužnije; tko će tada misliti na fotografije?!

Red je da uz ovo priznanje knjizi i njezinu autoru navedemo i poneku omašku, uostalom, u ovim prilikama, sasvim razumljivu. – Fra Ivan Krst. de Vietri nije pisao izvještaj o svom pohodu Bosni g. 1736. već g. 1708. – Poželjno bi bilo da je pisac donio i **kartu** ovoga kraja, da bi se čitatelj lakše snašao gdje je npr. Mala rijeka a gdje Budoželje i druga manje poznata mjesta. – Neke je riječi u "Rječniku tudica..." bilo, kako mi se čini, nepotrebno navoditi kao nepoznate, npr.: srp, liker, kroničar, fratar...; druge, koje je zbilja trebalo protumačiti, on je izostavio, npr.: urnek, germenjaši, torotan, zor, fila... – Neke bi se stvari dale prikladnije izraziti, npr.: kupus se **sadi** a ne **sije**. No unatoč ovim sitnim zamjerkama, knjiga ostaje vrijedna, dobra i draga.

NAŠE KNJIGE

U izdanju Rimokatoličkog župnog ureda Vareš dosad su izišle tri knjige. To su "Župna crkva u Varešu" fra Ignacija Gavrana (7 KM), "Pisci franjevci vareškog kraja" Željka Ivankovića (5 KM) i "Selo Mir - Vareš (prošlost-sadašnjost-budućnost)" Mladena Radoša (20 KM).

Ukoliko niste nabavili ove knjige, potražite ih u prostorijama Župnog ureda Vareš. Radi se o djelima koja bi svaki pravi Varešanin morao imati.

Još od najranijih spoznaja o prostoru i ljudima oko sebe, dječak se divio visokoj figuri svoga djeda. Sve mu je na njemu izgledalo nekako neobično i uzvišeno, iako je djed nosio tradicionalno odijelo, pio i pušio, govorio i hodao kao i svi drugi ljudi koje je u naselju poznavao. No, ti su uobičajeni znaci kod njegova djeda imali neku naročitu osobenost. Dječaka su od svega ipak najviše impresionirale čvrste djedove ruke s dugim koščatim prstima, koje su vještinom kakva čarobnjaka od usijanoga gvožđa oblikovale proizvode od kojih mu je zastajao dah.

Da ne bi bilo nesporazuma, treba reći da je dječak itekako zapažao sve oko sebe. Doimali su ga se i nasrtaji vode na majdansko kolo, njezino bučno žuborenje, udar teškoga majdanskog čekića o nakovanj, vazda užareno *grno* ognjišta i dim koji mu je nagrizao radoznale oči, ali mu se slika djedovih ruku najdublje utiskivala u svijest.

Dok su ostali mališani sanjali o vilama i vilenjacima, naš je dječak često znao ostati budan do dugo u noć maštajući o tome kako će kad odraste biti kovač, baš kao i njegov djed. Ta, ionako je to najbolji zanat, a, barem po njegovoj naivnoj predodžbi, nije ni osobito naporan.

I dok bi djed smišljao kako će i koliko skovati tava, peka i sjekira, dječak je maštao kako će kad bude veliki skovati dugi željezni mač, optočiti ga zlatom i dragim kamenjem, potom iskovati željeznog konja kojeg nitko neće moći povrijediti, pa će na njemu, opasan mačem, dugo vojevati...

Dječak nije imao vremena za igru s ostalom djecom. Stalno je bio u vignju, uz svog djeda i njegovu čvrstu ruku. A čim je malo poodrastao, počeo je djedu dodavati alat, donositi ugljen i obavljati sitnije poslove. Brzo je naučio što je to draufanje, što su šleganj, kijavica i bradvin i znao nazive svih vrsta čavala. A s vremenom se nadareni mladić počeo uvoditi i u istinske tajne kovačkog zanata.

Tada nije ni slutio da će baš on biti posljednji vareški kovač koji je izučio zanat na prastari način. Toga, doduše, nije bio svjestan ni djed koji je kroz debele naočale s ponosom promatrao pristalog mladića kako vješto barata teškim čekićem. A u naselju je malo tko znao što taj mladić ustvari znači starom kovaču. Bio mu je daleko više od unuka, zapravo je bio oličenje sna koji

POSLJEDNJI VAREŠKI VIGNJAR

Piše: Toni PETKOVIĆ

svaki otac vidi u svome nasljedniku.

Starac je iza sebe imao tešku prošlost i usud koji ga je često obarao na koljena. Iz tog pakla nesvjesno ga je podigao upravo taj mladić koji tako znalački odmjenjuje teški čekić u njegovoj staračkoj ruci.

I prije negoli mu se rodi unuk,

kovač je sanjao da ima nasljednika, ali ne nasljednika samo u vignju, nego onog koji bi nastavio njegovu lozu i nosio njegovo častno prezime. No, kako su u životu želje jedno a stvarnost obično nešto posve drugo, tako se i kovač još u mladim danima pomiri s tim da neće imati muške djece. Sa ženom mu, naime, prođe prvih desetak godina braka, a za to

vrijeme ne dobiše sina. A onda, kad se tomu najmanje nadao, i u njegovoj se kući začu plač muškog djeteta.

Tek tada kovačev život dobi svoj puni smisao. Dva vignja koja je posjedovao, solidni prihodi koje je u njima ostvarivao te vrijedna i razumna žena uz dvije kćeri i sina mezimca bili su itekako dovoljan razlog za njegovu sreću. I svake je večeri trebalo samo baciti pogled na idiličnu sliku u vlastitom domu, pa da zaboravi na umor i brige.

Kad dijete odraste ponosni ga otac uvede u tajne taljenja i kaljenja željeza. S kovačkim genima u sebi mladić je u dobi od dvadesetak godina već bio priznat u svome zanatu.

Starom se kovaču ipak nije dalo dugo uživati u svojoj sreći. Mladić se naime naglo razboli i ubrzo umrije. S odlaskom sina u kovačeve se oči useli neka duboka i nedokučiva tuga. Sve češće se njegovo iscrpljeno tijelo umjesto u zdravome snu odmaralo u dugim besanim noćima uz rakiju koja mu je razdirala ionako ojađenu dušu. Pogled mu počeo gubiti bistrinu, a nekoć čvrste ruke sve su teže prihvaćale čekić. Tuga i piće činili su svoje.

Shrvan svojom boli kovač u početku nije ni primjećivao djetesce koje mu se uz neizostavno "djede, što je ovo, od čega je ono, za što služi ovo?" stalno motalo oko nogu. No, s vremenom ipak počeo pažljivije promatrati nametljivog dječarca.

Najednom u njemu prepozna prst sudbine i shvati da nije sve izgubljeno. Svu svoju gotovo zamrlu ljubav prenese na dječaka u kojem prepozna kalem-granu koja će vratiti u život prelomljenu mladicu.

Dugo i strpljivo prenosio mu je svoje znanje. A nekako sa sasatnjem njegova unuka u mladića i u vrsnoga kovača, potroši se ovomezemaljsko vrijeme starog vignjara. I premda nikad nije prežalio sina, ipak sretan sklopi oči znajući da ga ima tko zamijeniti.

A da je poživio još koju godinu, stari bi kovač dočekao još jedno gorko razočaranje. Godine rata koje stigoše uzeše svoj danak i u kovačkoj kotlini. U tom vrtlogu nestade i posljednji kovač koji izučio zanat na stari vignjarski način. Za sobom ne ostavi ni groba. S njim se ugasi i prenošenje kovačkog zanata s koljena na koljeno. Dodoše neka nova vremena...!

NAŠA PRIČA

Bio je čovjek koji je znao nestati, koji je znao kako se nestaje. Naprosto ga nema. Ljudi oko njega nisu znali kako bi to nazvali, pa su jednostavno govorili – otišao u maglu. Bio je to izraz koji je zamjenjivao svaku riječ koja bi značila porugu, a nisu mogli reći da nestaje, jer oni jednostavno nisu tako shvaćali nestajanje.

Malo je ljudi znalo njegovo pravo ime, jer ga više ni najbliži njegovi srodnici nisu zvali tim, rijetkim, a onima koji su ga znali, i smiješnim imenom – Vatroslav. Svi su ga zvali – Žar, a kad bi mu tepali znali su ga zvati – Žarko. Nitko, međutim, nije znao ni tko mu je dao to ime, niti po čemu bi to Vatroslav i Žar bili baš tako bliski, ali da je bilo kraće i praktičnije, jest... Jednako tako nije se znalo ni koliko ima godina, ni kad je prvi put otišao u maglu.

Neki koji obično sve znaju govorili su da ima preko stotinu godina, možda čak i preko dvije stotine, a što ne izgleda tako star i to je zato što ljudima koji odlaze u maglu, koji znaju kako se nestaje, tada kad nestanu, vrijeme ne teče, ne računa se. Oni, kao da odu zaustaviti svoj životni sat, legnu negdje u neku grobnicu i odmaraju se dok se opet ne zažele života i ne vrate se.

Drugi su nagadali kako on možda nikud i ne ide, nego je otkrio nešto čime postane nevidljiv, jer im je jednom, sjećaju se najstariji žitelji Grada, prijetio da će, ako mu se budu rugali, otkriti tajnu nevidljivosti i nestati im s očiju. Na to su drugi, svjedoče neki, namignuli i rekli: Ma pustite Žara, zar ne vidite da je on Božji čovjek.

– Svi smo mi Božji – bunio se on.
– Svi. Kao što su i sve ptice Božje, pa ipak neke plivaju, neke lete, a neke ne znaju ni jedno ni drugo.

Svi bi iznenađeni zanimali, a on bi otišao u maglu. Nestao. I ne bi se vraćao tko zna koliko dugo. Ali i dola-zio je iznenađeno i pojavljivao se na mjestima na kojima bi bio najmanje očekivan.

– I jesi li pronašao nevidljivost? – pitao bi ponetko tko se još uopće sjećao kad je nestao i što su mu bile posljednje riječi prije odlaska.

– Nevidljivost svatko može pronaći, ako zna slušati jezik duhova.

– Ti znaš? – pitao bi ga tko drugi.

– I ti bi znao da više slušaš nego što govoriš – imao je Žar spreman odgovor.

Nitko nije znao ima li Žar kakve škole, niti ga je ikad itko vidio da što piše ili čita, mada su neki govorili, po sjećanju na priče koje su do njih odnekud davno doprle, da je studirao i, čak, bio odličan student, kad je odlučio poći u maglu. Kažu da je tada rekao: Sad znam kako se nestaje, idem sad učiti i druge tajne. Mnogo je još obveza preda mnom.

– I na čemu sad radiš? – pitao bi ga koji radoznao glas.

– Moram otkriti novu boju, boju koja još nedostaje.

– Da ti, možda, nisi neki znanstvenik? – nastavio bi zlobnije radoznali glas. – Nešto se ne sjećam tvoga imena.

– Ne, ja što spoznajem, spoznajem samo za sebe. Ja moram sebe, svoj duh usavršavati. I svatko to može samo za sebe raditi. Tu ti drugi ne treba i ne pomaže.

Njegovo odlazanje u maglu, ako je i postojao neki ritam njegovih odlazaka, odgonetljiv povod ili posve konkretan razlog, mogao se nešto pouzdanije vezati

za trenutke kad bi se neki drugi čovjek na njegovu mjestu rasrdio, naljutio, postajao agresivan i da bi to izbjegao, nestajao bi. Ali je tako nepouzdan o tome svjedočiti da to ostavljamo po strani.

Jedni su mislili da on odlazi svojoj majci koja ga je jedina voljela i razumjela, čak i onda kad su ga se otac i braća odrekli. Drugi su, budući ga nikad nitko nije vidio ni da jede ni da pije, mislili da odlazi vilama da ga podoje i da od njih dobiva dio moći. Ali, začudo, nitko ga se nije plašio, niti je njime djecu plašio, niti je ikad itko čuo da je on komu zlo učinio, no niti pak to da je njemu tko zlo učinio.

Majke su zabranjivale djeci da ga i pogledaju zlo, a kamoli da mu što loše kažu. Čak je, moglo bi se reći, uživao naklonost nekih žena u srednjim godinama, koje su u njemu vidjele lijepog, zanimljivog i svakako neovdašnjeg muškarca, a poznato je kako se žene lako zaljubljuju u strance. A on je baš tako izgledao. Kao da je došao iz neke priče i samo što joj se opet nije vratio. I kad se opet pojavi, mogli ste biti sigurni da je na redu neka nova priča. Nikad ne znaš je li na dolasku ili polasku, a tako je postojan u toj nestalnosti.

Ili se, tko bi to znao, tim ženama svidalo to što je bio tako mističan, nematerijalan, slobodan, sve ono što bi rado bile da ih imperativ utrobe nije gonio na

sasvim suprotnu stranu. Možda im se dopadalo što je tako neobavezno mogao nestati ili što je, sudeći prema pričama njihovih muževa, jer one mu nisu blizu prilazile, imao u sebi pjesničke ili proročke odsutnosti, zanesenosti, neovdašnjosti.

– I šta nam danas otkriva, za čim nam danas traga Žar? – pitala bi pokoja od tih žena muža, tobože podilazeći mužu u podrugljivosti na račun Žara, a ustvari se živo zanimajući za tu posebnu vrstu muškosti koju je tako mistično nosio Gradom.

– Ah, pusti ga – govorio bi muž kao o djetinjoj igri ili nevažnoj ženskoj stvari tako muški ozbiljan i zabavljen tobože važnijim problemima. – Eno ga traga za muzikom, možeš li zamisliti, traga za muzikom koja se može vidjeti, za zvukom koji se može opipati.

– Ti to ozbiljno? – pitala bi žena s nevjericom, htijući čuti dalje, a i sama već u sumnji da to njihovi muževi u vlastitoj dokolici smišljaju protiv Žara podlosti i okolo ga opanjkavaju.

– Dakako, ženska glavo. On misli da imamo šest čula, a na tragu je da otkrije i sedmo, jer to je sveti broj kojim su obilježeni samo neki i da svakim čulom možemo u duhu materijalizirati svaki, dakle bilo koji od čulnih podražaja iz svakog reda, iz svake sfere...

– Čekaj, čekaj, razumijem li ja to dobro? Dakle, vid može vidjeti ono što se čuje, sluh može čuti ono što se vidi, njuh može materijalizirati mirise...

Da, dobro je razumjela. Žar je opet otišao u maglu? Nestao je odnoseći sa sobom svijet koji okolina nije razumijevala, ali se ne može reći da nije pokazivala interes. Međutim, čim Žar, činilo im se, ne bi prepoznao stvarnu nevjericu kao izraz instinskog zanimanja, nego bi se u glasu znatiželjnika materijalizirala neduhovna čuvstva, nestajanje bi bilo neka vrst kazne za nedostojne.

Kako su, činilo im se, s vremenom uspijevali ponešto o njemu i shvatiti, to bi vrhunac njihova hira netrpeljivosti prema njemu bila neka takva priča poslije koje je nestajao.

– Pa vi ga, ustvari, niste dostojni!

– A zašto nam onda dolazi, zašto se negdje drugdje ne pojavljuje nego u Gradu?

– Tko zna, možda se i pojavljuje. Ustvari, što vas briga za druge. On je nama znak.

– Znak, znak... Kakav znak?

– Znak, kao bilo koji znak. Svud oko nas su znakovi, samo ih treba vidjeti, čitati, znati ih razumijevati... Pa, on vam ustvari jedino o tome i govori.

– Bogami, ženo, da nisam ja bio s njim danas, mislio bih da si ti bila i da si od toga malo pameću pomjerila... Da si otišla u maglu.

Da, otići u maglu značilo je u njihovu rječniku i posjedovati barem neka od svojstava koja ima Žar, bilo da ih iskazuje kroz pitanja, odgovore, ponašanje, hod, iznenadnu promjenu mjesta ili raspoloženja.

Sve su činili da priča o Žaru živi i raste u Gradu iz naraštaja u naraštaj, kao opomena kojom se plaše i čuvaju djeca od nečega što bi značilo znanje o nestajanju, koje oni vide, kao i brojna druga znanja, kao ukletost. A Žar uporno dolazi, i jednako nestaje, ispunjavajući svoj život samo njemu razumljivim smislom, a njihov jedino još čuđenjem, prije svega nad njima nedokučivim načinom mišljenja, a onda i nad brojem Žarovih godina koje im već odavno ne liče na ljudske.

Čovjek koji je odlazio u maglu

Piše: Željko Ivanković

Piše: Dunja ŠEGO

Sedam i tri svugdje su deset, samo u Varešu jedanaest. S takvim zbrajanjem izabraše u nas općinskoga načelnika. Narod to nije dobro sračunao. Ili su prekaljeni vareški vlastoljupci tu nešto natezali i nekoga negdje u hodniku navukli. Doznat će se više o tome valjda za devet mjeseci.

U međuvremenu, još se po kavanama traća i traga za tajanstvenim jedanaestim glasačem, koji je prevagnuo u korist vladajućih. Taj Iškariot! Netko veli – to je Rešad.

Kako, kad on uopće nije vijećnik svoga SDP-a? A čuj, namjerno je stvar pustio slučaju...

Uglavnom mi ipak nismo slučajno dobili Musu poslije Muse. Imamo eto i promjena; tko kaže da ih nema? Dosta što se načelnik drukčije zove od svoga prethodnika. Kontinuitet ostaje, koalicija živi. U tome je smislu Općina sada postala javna, hoću reći transparentna kuća. Mada je uvijek slađe tajno očijukati i odluke donositi na mističan način. A, na dan načelnika, odmah se partneri u vlasti uvođoše na ribnjak. Bez partnerica. Meni je samo to bilo sumnjivo.

To što je stanje nepromijenjeno vlast pravda onim periodom od stotinu dana koji se daju u normalnom svijetu nekoj novoj

vlasti da postigne kakav rezultat. Prvo, u nas se nikad ne zna gdje počinje tih sto dana i kad završava. A drugo, uz više od stotinu mjeseci, na tisuće dana i dosadašnjih deset najtežih godina, s ovima na vlasti možemo računati i u buduću na to najteže. Jedan kroz jedan. I to četiri duge godine.

PTICA NA ŽICI

Puca staklo, lebde zrakomlati, stao esfor vrata objigati... Tako bi nekako, da je još Titino doba, bila opjevana nedavna ofenziva na zgradu vareškoga MUP-a. Samo, malo je teže danas strane trupe zvati okupatorom, iako neke nene rekoše u prolazu da su se, biva, dušmani sjatili. No, ono najteže je: ne možeš danas uzveličati svoju borbu i golemi otpor, kad je baš to ono što je usmjereno protiv ustavnog poretka. Na sceni su domaći neprijatelji. Sami sebi dušmani. A strane nas sile pred time štite. Jadna li nam takva historija. I budućnost. Valja djeci lagati.

Nije moralo tako, mogli smo otvoriti..., zaključiš nevinu u javnom priopćenju oni što su nekakve tajne sobe zaključavali kolegama pred nosom. I uvijek bi zatvori ključeve

kad naiđe strana revizija. Uto došli komandosi. Bolje reći bahnuli.

Nit kucaše, nit kalauze išću. Ponišli i viška eksploziva, a sve potrošili. Nastade propuh. A sad su ključevi bili tu. Šteta. Da od štete ima i koristi zaključit će jedino Nihad, lokalni staklar. I moguće Krivaja Zavidovići, jer mi Stolariju imamo, a nemamo. Ko ovi ključeve.

Ali, udarila vojska i na gradsku poštu. Otkako je pak Armija poslobadala sve prostorije, tu idilično radi li radi trideset Bošnjaka. Ima neki Hrvat, koliko znam, ali on to nije po nacionalnosti već se tako preziva. Druge se Hrvate počistilo. Direktor, dostojan lika pravoga esdeaovca, već godinama odbija iščitati definiciju javnoga poduzeća, nego su ufurao ko u privatnom. Nije osluškivao Hrvate dok su mu to govorili. A je li ih prisluškivao? To ptice najbolje znaju. I one nam po žicama čuče.

Ali, njima je lako odlepršati. Avdiji to nije bilo lako mada su ga poznali s leđa gore iza Ka objekata prema Smreci, a drugi opet kažu ispod Baronove kuće prema Lukića rovu.

Prometnicu nadzirali stranci. Ništa ne reci, moguće da je bio na obje strane. Znam jednu reklamu gdje se kaže: "Red Bull daje ti kriiila". A nekome karabinjeri...

DURĐUR POP

Lice voditelja na uredno sazvanoj ama neredovnoj skupštini našega Napretka bilo je hladno ko u Doca Hollidaya, lika iz kaubojskih romana, ako je istina da je i on bio tako leden i štur. I face u prisutnog svijeta zategnute kao tregeri, zapazih. Valjda i moja. Zato mislim da je trebalo ili otjerati sve nas ili odstraniti onu ikebanu s gerberima i ostalim cvijećem, koje je ko trebalo skupu dati neku svečarsku notu.

Predsjednik kaza što imade. O svojim uspjesima. I nešto o novcu. Tu se odmah za diskusiju javio HDZ.

No, kako će Podružnica dalje naprijed? Kamo pomoć? Prozvan bi da nešto na to rekne gost iz Napretkove središnje uprave. Financijski, to je centar nemoći, reče on na kraju, kad je publiku već izmorio krupnim biranim riječima o tome kako on vidi vareško umijeće življenja kroz svoje krupne

birokratske naočale. Mi slušamo kao da ništa od toga nismo znali. I dalje je situacija ozbiljna.

Domalo izabraše novog čelnika Napretka. Fra Mati nema ostanka i to je razlog da se sve tako polibililo. Bez dlake na glavi, a izgleda i na jeziku, navalio budući predsjednik na mikrofona kao da je u gornjoj, velikoj crkvi, a ne pod onim malim sparnim svodom. Nagovori se svoime prethodniku svašta. Doduše lijepoga.

Kako dode, narod tako i ode. Ni parok više ne časti koga ne mora. Zna se da je na večeri izvan grada bio onaj govornik. Ta krupna Napretkova riba, to je ljudina prema kojoj su Brankove pastirke malene ko girice. Bez obzira na dioptriju mu.

Od ostaloga, sjećam se još nastupa folkloru i cike tamburica: Ostasmo bez durđur popa, durđur popa. Eeeei!

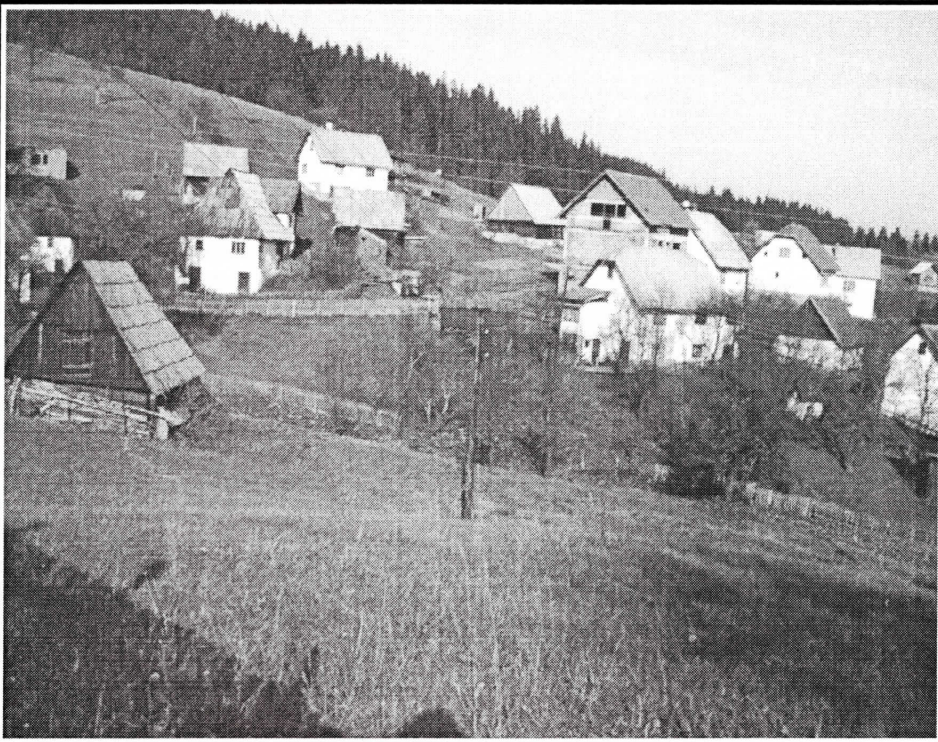
ZVJEZDANA PRAŠINA

Cijela Tuzla kad je Vareš muzla, Zvezda nam je ko terminal bila. Cestom spasa otišla je robe masa. Ali ode i cesta. Gdje je otišla? U zrak. Kako u zrak? Lebdi. Sve ljeto. Ovi Amerikanci što sve prate snimali sa satelita. Snimali malo i po Zvijezdi.

Mislili su da je magla.

I naiđe tako u autu čovjek, nije turist, ali ko da i jest, traži put za Očeviju. Obljetnica je fra Filipa i ne sumnjam da je ovaj namjernik vjerski potkovano pa mu stanem po biblijski tumačiti: najprije idete gore u Stijenama kroz jedan veliki oblak, domaće je proizvodnje ali kao pravi nebeski – ne kažem ja da je prašina. Zatim ćete kroz jednu pećinu – ne kažem ja da je to naš tunel. Kad izađete iz nje, pred vas će prije ulaska u Ponikve biti položene grančice po cijelom putu mada nisu maslinove – ne kažem ja da je to ustvari šumski nered. Rezimiram: tako ćete usput spoznati kako dobro rade nositelji vareške privrede – Kamenolom, Šumarstvo i Komunalno.

I taman da čovjek sklopi svoju auto-kartu, a ja mu, mada nisam neki topograf, u onom kutu gdje stoji legenda ucrtam dva nova detalja: domaćinu na prozoru, tu dopišem – stalni perač i čovjeka pokraj rijeke – sivoga pecača. To da ima kad naiđe kroz onaj naseljeni dio Zvijezde.

											GRANA PRAVA	SAKUPLJA- ČICA LJE- KOVITOG BILJA	DRUGI PO VELIČINI OCEAN
										JAPANSKA KRATKA PJESMA, TANKA			
										LISIČJA OREPINA			
										DIO IMOVINE; MIRAZ			
										GLUMICA GARDNER			
										NAPOLJE!			
										"NETTO REGI- STARSKA TONA"			
	VOZAČ SPLAVI	SPOROST, LIJENOST	U ŠAHU: MALA ILI VELIKA	GLUMILA U "ERO- TIKONU"	SPORTSKO DRUŠTVO IZ ĐAKOVA	MALAKSAO ČOVJEK (množ.)	Autor: VID	RUSKA JUHA OD KISELA KUPUSA	UTRKA ŽDRIJEBA- CA (oaks) I, A				
SELO KOD VAREŠA NA SLICI							MOGRANJ, NAR						
							IRENA ODMILA						
STRUČ- NJAK U PROTETICI												ITALIJA	
												SKIJAŠICA SUHADOLC	
NAPRAVA ZA OTKRI- VANJE OBJEKATA										NA OVU STRANU			
										GRAD U SLOVENIJI			
VRSTA MIRO- DIJSKOG VINA								ONOMA- TOPEJA KVOCANJA ŠTO ČEŠ!					
KNJIŽEVNI OBLIK ZA VODIJER (množ.)							TRI OSOBE IVO VOJNOVIĆ						
OZDRAV- LJENJE (lat.)											KALCIJ		
											"DAMA"		
... DOBRE NADE			POČETNO SLOVO ABECEDA		24. LIPNJA, IVANJE, IVANDAN								

RJEŠENJE SKANDINAVKE, vodoravno: uta, srt, tal, ava, van, nrt, oks, strica, šipak, protičar, i, lokator, amo, amarena, kvoc, vodiri, troje, asanacija, ca, ri, a, ivanjdan

BOBOVAC

LIST VAREŠKIH HRVATA

Rješenjem federalnog Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i športa broj 08-651-311-4/98 list "Bobovac" upisan je u evidenciju javnih glasila pod rednim brojem 817, a mišljenjem istog Ministarstva oslobođen je plaćanja poreza na promet proizvoda.

Osniivač i izdavač: HKD "Napredak" - podružnica Vareš; Za izdavača: fra Mato Topić;
Adresa uredništva: 71335 Pržići-Vareš, tel.: 071/ 845-190, fax: 087/ 810-575;
Internet URL adresa <http://www.vares.pp.se> E-mail: goran.mijatovic@vares.pp.se;
Račun u KM: 12370-678-18556, devizni račun - 12370-678-2018556.
Računi kod ZPP - ekspozitura Vareš, sa naznakom: za list "Bobovac"
Glavni i odgovorni urednik: Čedomir Jelić; Likovna obrada: Dubravko Tokmačić;
Urednik fotografije: Mladenko Marijanović; Lektor: Mato Topić;
Uredništvo: Vladimir pl. Alaupović, Boško Andrić, Željko Ivanković, Mladenko Marija-
nović, Stjepan Šurkić i Mato Topić;
Kompjuterska priprema i tisak: Grafopapir d.o.o. Kiseljak (mob. 098 297 994)

